

Spanje heeft in de achttiende eeuw en gedurende het begin van de negentiende eeuw veel invloed ondergaan vanuit Frankrijk. Dat begon met de komst van Felipe V, de kleinzoon van de Franse Zonnekoning, in 1701 en bereikte een hoogtepunt toen Napoleon Bonaparte in 1808 de Spaanse troon opeiste voor zijn broer Joseph. Dat gebeurde aan het eind van de regeringsperiode van Carlos IV, die zijn vader Carlos III was opgevolgd in 1788. Hij werd geboren in 1748 uit het huwelijk van Carlos III met Maria Amalia von Saxon. Op veertienjarige leeftijd huwde Carlos IV zijn drie jaar jongere nichtje María Luisa de Parma die zich ontpopte als een

Carlos IV
1748-1819

krachtig vorstin en van wie gezegd werd dat zij er diverse minnaars op na hield. Eén ervan, Manuel Godoy, de machtige gunsteling van de koning zou enkele van haar kinderen hebben verwekt.

Carlos IV, die vreesde dat de geest van de Franse revolutie zou overwaaien naar Spanje, benoemde zijn vertrouweling Godoy in 1792 als eerste minister in de verwachting dat deze in staat was de monarchie te redden. Begin 1793 werd de Franse koning Louis XVI onthoofd en brak de De Oorlog van de Conventie uit, ook wel de oorlog van Roussillon of Pyreneeënoorlog genoemd. Deze was onderdeel van een ultieme poging van de belangrijke Europese mogendheden om een einde te maken aan de Franse Revolutie en de monarchie te redden. Na een overdonderend offensief van de Fransen wist Godoy op het nippertje een totale nederlaag te voorkomen door de vredesovereenkomst van Bazel te sluiten in 1795. Voor dit doeltreffend onderhandelen kreeg Godoy de eretitel *Príncipe de la Paz* (Prins van de Vrede). De relatie met Frankrijk stabiliseerde en Godoy richtte zijn aandacht op het binnenlands beleid. In de jaren tot 1798 nam hij maatregelen ter bevordering van de productie en publicatie van kranten en tijdschriften en werden moderne wetenschappelijke instituten opgericht.

Manuel Godoy
1767-1851

Spanje had veel te duchten van de op de wereldzeeën oppermachtige Engelsen. Daarom haalde Godoy in 1796 de banden met Frankrijk aan met het verdrag van San Ildefonso. Deze overeenkomst werd in Londen direct opgevat als een bedreiging, waarop Engeland aan Spanje de oorlog verklaarde. Spanje verloor daardoor zijn controle over de overzeese gebieden. Dergelijke conflicten met Engeland bleven zich voordoen en culmineerden in de vernietiging van de Spaans-Franse vloot tijdens de zeeslag bij Trafalgar in 1805 door de Engelse zeemacht. Twee jaar later sloot Godoy het verdrag van Fontainebleau met de in Frankrijk inmiddels aan de macht gekomen Napoleon Bonaparte, bedoeld om het Britsgezinde Portugal te bezetten en te verdelen. Spanje stond Frankrijk toe een groot leger te zenden om Spaanse troepen te helpen met de verovering van Portugal en de eerste stap daartoe was de inname van Lissabon. Tot een opdeling van Portugal kwam het echter niet. De Portugezen kwamen in opstand en de Fransen werden verslagen met hulp van de Britten.

Intussen was de interne strijd tussen aanhangers van de koning en de groeiende groep van ontevredenen over de politiek van Godoy in volle gang en velen van hen vreesden dat Napoleon zich wilde mengen in dit conflict. Dat gebeurde tenslotte ook nadat tijdens een opstand in Aranjuez Godoy verjaagd werd en Carlos IV abdicdeerde ten gunste van zijn zoon Fernando. Op uitnodiging van de Franse keizer reisde de Spaanse koninklijke familie naar Bayonne om de gevolgen van de opstand van Aranjuez te bespreken. Kroonprins Fernando zag onder druk van Napoleon af van het koningschap, waarop de keizer zijn broer Joseph tot koning van Spanje benoemde als José I. Na diens aankomst in Madrid braken in diverse grote steden opstanden uit die uitmondde in de Spaanse Onafhankelijkheidsoorlog.

Het eerste grote succes voor de Spanjaarden in de Onafhankelijkheidsoorlog was toen zij in de slag van Bailén de Franse troepen versloegen. De keizer sloeg terug met een leger van 150.000 man sterk - *la Grande Armée* - waar de Spanjaarden niet tegen waren opgewassen en eind 1808 trok de keizer aan het hoofd van zijn troepenmacht Madrid binnen. Tot 1812 controleerden de Fransen vrijwel geheel Spanje en was hun legermacht uitgegroeid tot 360.000 man.

José I
1768-1844

Gedurende de Onafhankelijkheidsoorlog nam de kracht van het traditionele Spaanse leger af en ontwikkelde zich op het platteland de guerrilla als nieuwe vorm van verzet tegen de Fransen. Vanwege deze oorsprong vertoonde zij in politiek opzicht een conservatief, door religie gedreven karakter. Ook de carlistische beweging die rond 1830 ontstond, wortelt in deze traditie. Verzet werd vooral ook georganiseerd door lokale *junta's*, bestuursraden van opstandelingen, die gecoördineerd werden door de *Junta Suprema* in Madrid. In 1809 besloot deze Junta de bestuurszetel op te geven en zich terug te trekken in Cádiz. Daar vonden verkiezingen plaats voor de Cortes (de volksvertegenwoordiging) die in 1810 werd geïnaugureerd. Op 19 maart 1812 nam de Cortes een nieuwe grondwet aan. Centraal hierin stond de soevereiniteitsverklaring: 'De Spaanse natie is vrij en onafhankelijk en is niet, noch kan eigendom zijn van een familie of persoon'. Dat betekende een enorme wijziging van de positie van de kroon. Om de conservatieve leden van de Cortes mee te krijgen, ging men niet zover om de monarchie af te schaffen of inbreuk te maken op de eenheid van kerk en staat. Desondanks was het een revolutionaire omwenteling zonder weerga.

Na de aanvaarding van de grondwet van Cádiz kwam er een kentering in de Onafhankelijkheidsoorlog. De Engelse legerleider Arthur Wellesley startte een offensief en hij wist met zijn leger van Engelsen, Spanjaarden en Portugezen de Fransen te verslaan. De druk op Spanje nam verder af toen de Grande Armée in oktober 1812 onder persoonlijke aanvoering van de keizer naar Rusland werd gedirigeerd. Ruim een half jaar later sloeg Wellesley opnieuw toe, wat het einde betekende van de Franse aanwezigheid op het schiereiland. Op 29 juni 1813 verliet ook José I het land. In 1814 eindigde de Spaanse Onafhankelijkheidsoorlog en met het verdrag van Valençay erkende Napoleon Fernando VII als rechtmatige koning van Spanje.